

(باسى 11 - بەتتە)

ئۇشنىى تاراۋشا توراپ حاۋىپسىزدىگىن قورعاۋدى كۈشەيتۈ

مەملەكەتنىڭ توراپ حاۋىپسىزدىكى زاڭدارى، زاڭدىق ەرەجەلەرى مەن ئۆزىمدىك ولشەمدە. رىن اقاۋسىزداندىرىپ، ماڭغزىدى سالالارداعى ساندى مالىمەت بايلىىىن، ماڭغزىدى توراپ جانە ىنە. نورماتىسىا جۇبەسىنىڭ حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىزداندىرۋدى كۈشەيتۈ. شەشۋشى ىنفورماتىسىا نەگىز-دىك قۇرىلمىلاردىن قورعاۋ جۇبەسىن ورناتىپ جانە اقاۋسىزداندىرىپ، حاۋۋپسىزدىك بويىنىشا ساقتانۋ - قورعاۋ جانە سايباسى حاۋىپسىزدىكتى قورعاۋ قابىلەتىن جوعارىلاتۋ. توراپ حاۋىپسىزدىكى حاۋىپ - قاتەرىن مەجەلەۋ مەن تەكسەرۋدى كۈشەيتۈ. توراپ حاۋىپسىزدىكى نەگىزدىك قۇرىلمىلار قۇرىلىسىن كۈشەيتىپ، سالا اتتاعان توراپ حاۋىپسىزدىكى ىنفورماتىياسىنان تەڭ يىگىلىكتەنۋ مەن قىزمەت سەلبەستىگىن كۈشەيتىپ، توراپ حاۋىپسىزدىكى قاتەرىن بايقاۋ، باقلاۋ - تەكسەرۋ، ساقتاندەردىۋ، شۇعىل جامعايداعا توتەپ بەرۋگە قولباىسلىق مەتۋ، توراپ شاپۋىلىنىڭ تەگىن نەكتەۋ قابىلە. تىن جوعارىلاتۋ. توراپ حاۋىپسىزدىكى شەشۋشى تەخنىكاسىن زەرەتتەۋ - اشۋدى كۈشەيتىپ، جاساندەدى زەردە حاۋىپسىزدىكى تەخنىكاسىندا جاڭالىق اشۋدى تەزدەتەپ، توراپ حاۋىپسىزدىكى كاسىبە-نىڭ جايلىق باسەكەلىك قۋانتىن جوعارىلاتۋ. توراپ حاۋىپسىزدىكى ۇگىت - تارىبىسى مەن دارىندەلداردى جەتىلدەردۋدى كۈشەيتۈ.

ئوروتىشى تاراۋشا **توراپ كەڭىستىگى تاعدىرلاى** **ورتاق تۇلغاسىن قۇرۇدى** **ىلگەرەلەتۋ**

توراپ كەڭىستىگى خالىقارلىق اۋىس - ئۇيىسى مەن سەلبەستىگىن ىلگەرەلەتەپ، بىر-لەسكەن مەملەكەتتەر ۋىمەن نەگىزگى ارنا، بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۋىمەنىڭ ۇستاۋىن نە. گىزگى پرىنسىپ ەتەپ، سىفر جانە توراپ كەڭىستىگى خالىقارلىق ەرەجەسىن جاساۋدى ىلگە. رەلمتۋ. الەمدىك ىنتەرنەتتى باسقارۋدىڭ كوپ جاقىتى، دەموكراتىيالى، جارىيا جۇبەسىن ورناتۋ-دى ىلگەرەلتەپ، اناعۇرلىم **۱**،دىل، ۋىلەسىدىى توراپتىق نەگىزدىك قۇرىلمىلار مەن بايلىقتى باسقارۋ مەحنازىمىن ورناتۋ. ساندى مالىمەت حاۋىپسىزدىكى، سىفرلى اقسا، سىفرلى باجى سىياقتى خالىقارلىق ەرەجەلەر مەن سىفرلى تەخنىكالىق ولشەمدەردى جاساۋعا بەلسەنە قاتندە. ناسۋ. الەمدىك توراپ حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىزداندىرۋدىڭ سەلبەستىك مەحنازىمى قۇرىلدە. سىن ىلگەرەلەتەپ، دەرەك فاككورلاردىن قورعايتىن، توراپ حاۋىپسىزدىكى وقىعالاردىن ئىبر جاقىتى ەتەتىن، توراپ قىلمىستارىنا سوققى بەرەتىن خالىقارلىق سايكەستىرۋ - سەلبەسۋ مەحنازىمىن ورناتۋ. دامىماعان ەلدەرگە تەخنىكا، جابدىق، اربابىن ەتەۋ سىياقتىلار بويىنىشا سىفر اياسىندا كۈمەك كور-سەتەپ، **از** ەلدى سىفر **ماۋدىر**نىڭ پايداسىنان تەڭ يىگىلىكتىندەردۋ. توراپتىق مادەنىيەت اۋىس - ئۇيىسى مەن **اوزارا** ۇلگى اۋدى بەلسەنە ىلگەرەلەتۈ.

ارناۋلى ستون 9 سىفرلاندردۇدىڭ قولدانىلۋ اياسى	
01 <p>زەردەلى قاتىناس اۋتوكولىكتى اۋتوماتى جۇرگىزۋ مەن اۋتوكولىك جولدارى سايكەسەتىن مجۇرىس - تۇرىستىق قىزمەت وتەۋدى دامىتۋ. تاسى جولدى زەردەلى باسقارۋدى، قاتىناس سىگنالى ئىقالداستىىن، الەۋ-مەتنىك قاتىناسنى الدىمەن وتكىزۋ - تىزىكدەۋدى جايلاستىرۋ. زەردەلى تەمەر جول، پاراساتنى خالىقتىق اۋياتىسىا، پاراساتى كەمەجاي، سىفرلى سۇ جولى، پاراساتنى اۋتوتۇراق الاغىن قۇرۋ.</p>	
02 <p>پاراساتى مەترگىيا كومر كىن، مۇناي - گاز اابى، ەلەكتر ستانىسىاى سىياقتىلاردىك زەردەلەنۋ دارەجەسىن جوعاردەلاتۋدى ىلگەرەلەتەپ، مەترگىيادان پايدالانۋ ىنفورماتىسىاسن كەك كۈلەمدە جىناۋدى، مەترگىيا نىمە-دىكىلىگىنە جەلدە تالداۋ جاساۋدى ورىستەتەپ، مەترگىيا - توراپ - سۇرانىس - ساقتاۋ قۇرىلمىلاردە. نىڭ ئىبرىن - ئىبرى جەبەۋىن، كوپ ئتۇرلى مەترگىيانىڭ سەلبەسىپ ئىبرىن - ئىبرى تولقتاۋىن، مەترگىيادان پايدالانۋ سۇرانىمىن زەردەلى مەڭگەرۋدى جۇدەگە اسرۋ.</p>	
03 <p>زەردەلى جاساۋ جايدىق تورابىنىڭ، ۇندىرىس بۇندارىنىڭ سىفرلانىپ ۇلاستىرلۇىن جانە ۇسىنىم تىزبەگىنىڭ سايكەسۋ ۇندەستىگىن جەبەپ، ۇندىرىس دەرەكتەرىنىڭ ۇلاستىرلۇىن، جاساۋدىڭ يىكەمدەۋىن، ۇنىمەنىڭ دارالاۋىن، باسقارۋدىڭ زەردەلەنۋىن ىلگەرەلەتۈ.</p>	
04 <p>پاراساتنى اۋىل شارۋاشلىىعى جانە سۇ يىگىلىگى اۋماقتى كەنجىيا داقدىلارى تۇقىمىن دالەم - ەمال ەگۋدى، تەڭبايتقىشى، مەگىس دارىلەرىن دالەم - ەمال بەرۋدى، ۇنىمەدى دالەم - ەمال جىناپ اۋدى جايلاستىرىپ، قۇرىلمىلى باعدانىشلىغىنىڭ، مال، قۇس، سۇ ونىمەردى باغمىشلىغىنىڭ زەردەللىمەنىپ قولدانلۇىن ىلگەرەلتەۋ. پاراساتى سۇ يىگىلىگى جۇبەسىن ورناتىپ، اربابىن بىرلىك ەتەپ، سۇ جامعايدىن ولشەۋ، مالىمدەۋ جانە زەردە-لى ۇلەستىرۋ قابىلەتىن جوعارىلاتۋ.</p>	
05 <p>پاراساتنى وقۇ - اعارتۋ جەلدەگى قوعامداغان جوعارى ساپالى ساياق بايلىىن الەۋمەتتىك وقىتۋ جۇبەسىنە نەگىزۋدى ىل. گەرەلەتەپ، ساپالى وقۇ - اعارتۋ بايلىغىنىڭ اۋىل - قىستاققار مەن شەتەكرى، شالغاي وڭىرلەردەگى السىز مەڭگەتەرگە جەلدە جەتۋىن ىلگەرەلەتەپ، كورنىستىك، ئاجرئىبەلىك ۇيرەنۋدى جانە زەرە-دىلەنگەنەن وقۇ - اعارتۋدى باسقارۋ - باعالاۋدى دامىتۋ.</p>	
06 <p>پاراساتى مەدەۋ ەلەكتروندىق دەنساۋلىق ارچىۋى مەن اوۋرۇ تارىخى، ەلەكتروندىق رەتسەپ سىياقتى دەرەك قويا. لاردىن كەمەلدەندىرىپ، مەدەۋ، دەنساۋلىق ساقتاۋ قۇرىلمىدارىنىڭ دەرەكتەرىنىن تەڭ يىگىلىكتەنۋ-دى جەلدەلدەتۋ. السى اربىلتقان مەدەۋدى جايلاستىرىپ، مەدىتسىنالق كەسكىن كۈمەگەمەن تۇجرىمىداۋ، كىلىپكالىق كۈمەكلاپىن دىياگنوز قىوۋى سىياقتىلاردىك قولدانلۇىن ىلگەرەلەتۋ. ئمرى دەرەك ارقىلى مەدەۋ قۇرىلمىدارى مەن مەدەۋ ارەكتەتەرىن باقلاۋ - باسقارۋ قابىلەتىن جوعارىلاتۋ.</p>	
07 <p>پاراساتنى مادەنىيەت - ساياحات كورنىس ئوڭىرى، مۇراجاي قاتارلىلاردىڭ دامۇنىداعى جەلدەگى سىفرلانغان باستان كەشىرۋ ونىمەردىن ىلگەرەلەتەپ، كورنىس وڭىرلەردىن باقلاۋ - تەكسەرۋ قۇرىلمىلارى مەن ئمرى دەرەك تەكشەسىن قۇرىپ، تولقتاندى كەشىرمە، ۇيرتۋالدى كورمە زالى، اسا تۇنىق ەكراندان تىكە تاراتۋ سىياقتى جاڭاشا مادەنىيەت - ساياحات قىزمەت وتەۋىن دامىتۋ.</p>	
08 <p>پاراساتنى الەۋمەتتىك اۋماق اكىمىشلىك سىتەر بويىنىشا قىزمەت وتەۋ تەكشەسىنىڭ، الەۋمەتتىك اۋماقتاعى سەرۋ - ئېلۋ قۇرىلمىلار. نىڭ جانە وتباستىدىق تەرمىنەلدىك ۇلاستىرلۇىن ىلگەرەلەتەپ، زەردەلى ساققتاندىرۋ، شۇعىل جاردەم، شۇعىل قۇقتارۋ جانە پاراساتنى قارتتار كۇتىمى سىياقتى الەۋمەتتىك اۋماقتاردا خالىققا ئىيمە-دى قىزمەت وتەۋدى دامىتەپ، ادامسىز زات جەتكىزۋ جۇبەسىن ورناتۋ.</p>	
09 <p>پاراساتنى ۇي جىھازدارى ىندۇكىيالىق مەڭگەرۋ، دىبىستىق مەڭگەرۋ، السىنان مەڭگەرۋ سىياقتى تەخنىكالىق تاسىلدەردى قول-دانىپ، زەردەلى وتباستىدىق ەلەكتر جابدىقتارى، زەردەلى جارنىقتاندىرۋ، زەردەلى حاۋىپسىزدىك ساقتاۋ - باقلاۋ، زەردەلى دىبىس ساندىعى، جاڭاشا كىۋ - تامۇ جابدىقتارى، قىزمەت وتەيتىن قۇل-تەتمەر قاتارلىردى دامىتۋ.</p>	
10 <p>پاراساتنى ۇكىمەت سىستەرى ۇكىمەت سىستەرى بويىنىشا قىزمەت وتەۋدە ئىبر توراپتا ئىبارىن ئىبىتىرۋدى ىلگەرەلەتەپ، ەلەكتروندەدىق كۇڭلىك، ەلەكتروندىق ئوتتاقم، ەلەكتروندىق قولئاڭبا، ەلەكتروندىق تالون، ەلەكتروندىق ارچىۋىتى قوللانۋدى جايلاستىرىپ، ۇكىمەت سىستەرى بويىنىشا قىزمەت وتەۋدىڭ جاقىسى، ناشارىن باعالايتىن - باعالاۋ جۇبەسىن اقاۋسىزداندىرۋ.</p>	

التىشى بولمى رەفورمانى جاپپاي تەرەڭدەتەپ، جوعارى دەڭگەيدەگى سوتسىيالىستىك بازار شارۋاشلىعى ئۆزىلىسىن ورناتۋ

سوتسىيالىستىك نەگىزگى ەكونومىكالىق تۈزىمگە تاباندى بولپى جانە ونى كەمەلدەندەندەپ، بازاردىڭ بايلىقتى ورنالاستىرۋداعى شەشۋشى رولىن تولق ساۋلەلەندىرىپ، ۇكىمەتنىڭ رولىن اناعۇرلىم ويداعىداي ساۋلەلەندىرىپ، ۇنىمدى بازار مەن سىكەر ۇكىمەتنىڭ اناعۇرلىم ويداعىداي ۇشتاسۋىن ىلگەرەلەتۈ.

جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ خالىق شارۋاشلىعى مەن الەۋمەتتىك دامۇدىڭ 14 - بەسىجلىدىق پلانى

جانە 2035 - جىلعا دەپىنگى بولاشقتىن نىسانا باعدارلاماسى

ون توغىزىنشى تاراۋ **ت**
نۇرلى بازار سۋبىيەكتىلەرنىڭ ومىرشەڭدىك قۋانتىن تاسقىنداتۋ

جايلىلىق مەنىشىكتەگى شارۋاشلىقتى تېتەيت دە اۋىتقىماستان بەكەمدەپ جانە دامىتەپ، جايلىلىق مەنىشككە جاتپايتىن شارۋاشلىقتىڭ دامۇئنا بۇلجىماي دەم بەرەپ، قولداۋ كورسە-تەپ، جەتەكشىلىك ەتەپ، اناعۇرلىم ومىرشەڭدىك، جاسامپازدىق جانە باسەكەلىك قۇاقتا يە بازار سۋبىيەكتىتەرىن جەتىلدەردۋ.

ئىبرىنىشى تاراۋشا **مەملەكەت مەنىشىگىندەگى** شارۋاشلىقتىڭ ورنالاسۋىن ساپالاندلىردۇدى جانە قۇرىلمىسىن رەتەۋدىى جەدەلەتەۋ

مەملەكەت سىتراتەگىياسىنا قىمەت وتەۋدى توڭمىرەكتەپى وتىرىپ، نەگىزۋگە دە، شەگىندەردىۋگە دە بولۇعا، سىتەۋگە تېستىلەرىن سىتەۋگە، سىتەمەۋگە تېستىلەرىن سىتەمەۋگە تاباندەدى بولپى، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى شارۋاشلىقتىڭ ورنالاسۋىن ساپالاندلىردۇدى، قۇرىلدەپەن رەتتەۋدى جانە سىتراتەگىيالىق قايتا قۇرۇدى جەدەلدەتەۋ، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى شارۋاشلىقتىڭ باسەكەلىك قۇانتىن، جاڭالىق اشۋ قۇانتىن، مەڭگەرۋ قۇانتىن، ئىقال كۇشىن، حاۋىپ - قاتەرگە توتەپ بەرۋ قۇانتىن ارتتىرۋ، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى كاپىتال مەن مەملەكەت مەندەشىگىندەگى كاسىپورىنداردى كۇشەيتۋ، ساپالاندلىردىۋ، ۇلعايتىۋ. مەملەكەت مەنىشىگىندەگى شارۋاشلىقتىڭ سىتراتەگىيالىق تىرەكتىك رولىن ساۋلەلەندىرىپ، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى شارۋاشلىقتىڭ نازاردى سىتراتەگىيالىق حاۋىپسىزدىككە، شارۋاشلىق ارقىبلى جەتەكتەۋگە، مەملەكەت جوسپارى مەن خالىق تۇرمىسىنا، الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋگە اناعۇرلىم شوغىرلاندىردىۋ قۇنىكتىسيالاردىن ىلگەرەلەتەۋ، زاپاس مال - مۇلىكتى سىكە قوسۋ، جانانداندىرۋ، كاپىتال ورنالاسە-تىرۋدى ساپالاندلىردىۋ جانە ارتتىرۋ، مەملەكەت حاۋىپسىزدىگىنە، خالىق شارۋاشلىغىنىڭ جان جۇبەسىنە قاتىستى ماڭغزىدى سالالارعا، الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋ، شۇعىل جامعايداعا توتەپ بەرۋ قابىلەتى قۇرىلمىسى جانە الەۋمەتتىك يىگىلىك قاتارلى مەملەكەت جوسپارى مەن خالىق تۇرمىسىنا قاتىستى ماڭغزىدى سالالارعا، بولجاپمازدىق، سىتراتەگىيالىق سىپاتتى جامئادان گۇلدەنگەن شارۋاشلىققا شوغىرلاندىردىۋ. تولق باسەكە سالاستىنداعى مەملەكەت مەنىشىگىندەگى شارۋاشلىق جولىنەن كاپىتال ارقبلى پايدا تابۋ نىساناسى مەن قازىنالىق قاتاڭ تەجەمدى كۇشەيتەپ، اىنالىھدىق سىپاتىن ارتتىرىپ، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى كاپىتالدى ساپالى ورنالاسە-تىرەۋ مەحنازىمىن كەمەلدەندىردىۋ. قۇرىلمىدى رەتكە ساۋدىڭ باياندى مەحنازىمىن ورناتەپ، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى شارۋاشلىقتىڭ ورنالاسۋىن ساپالاندلىردىۋ مەن قۇرىلمىدى رەتكە ساۋلعا جەتەكشىلىك مەتۋدى اۋقىمدىق جارىيالاپ وتىرۋ.

ەكىنشى تاراۋشا **مەملەكەت مەنىشىگىندەگى** كاسىپورىنداردىڭ جۇڭگوشا وسى زامانىعى كاسىبە

پورىن **ئ**ئۆزىمىن كەمەلدەندىرۋىن ىلگەرەلەتۋ

پارتىيانىڭ مەملەكەت مەنىشىگىندەگى كاسىپورىندارعا بولغان جالىپ بەتتىك باشلىغىنا تالەبندى بولۋ، پارتىيانىڭ باشلىغىن كۇشەيتۋ مەن سەرىكتەستىكتەردى باسقارۋدى كەمەلدەندەردىۋدىڭ بىرلىككە كەلۋىن جەبەپ، ۇقىق پەن جاۋابكەرشىلك زاڭىدا بەلگىلەنگەن، ۇقىق پەن جاۋابكەرشىلك اشىق ۇستالغان، سايكەستى اىنالىم جاسايتىن، ۇنىمدى تەڭگەرەتن سەرىكتەستىكتى باسقارۋ مەحنازىمىن جەدەل ورناتۋ. جورالار القاسى قۇرىلمىسىن كۇشەيتەپ، جورالار القاسىنىڭ قىزمەت ۇقىغىن تىياناقتاندىرىپ، جورالار القاسىن كاسىپورىننىڭ تىجارىات باسقارۋ جولىنەن شەشىم جاساۋ تۇلغاسىنا اينالدىردىۋ. باسقارۋدى كەمەلدەندىردىۋ، دىتتالاندىردىۋدى كۇشەيتۋ، نەگىزگى كاسىپتى كورنەكتىلەندىردىۋ، ونىمدىلىكتى جوعارىلاتۋ تالابى بويىنىشا، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى كاسىپورىنداردىڭ ارالاس مەنىشىك **ئ**ئۆزىمى رەفورماسىن تەرەڭدەتەپ، شارۋاشلىق جۇرگىزۋ مەحنازىمىن شىكەرەلەي اۋىستىرىپ، ارالاس مەنىشكتەگى كاسىپورىندار مەملەكەت مەنىشىگىندەگى دەربەس قارجىلى، تولق قارجىلى سەرىكتەستىكتەردەن پارنىقتى بولاتىن باسقارۋ مەحنازىمى مەن باقلاۋ - باسقارۋ ئۆزىمى جولىنەن نىزدەنسى جاساۋ جانە ونى اتقارۋ. مەڭگەرۋشىلەر جىگى مۇشەلەرنىڭ مىندەت وتەۋ مەرزىمى **ئ**ئۆزىمى مەن توقتام بويىنىشا باسقارۋ-دى جولعا قويىپ، بازارلانغان ەڭبەكاقى بولسى مەحنازىمىن كەمەلدەندىرىپ، كوپ ئتۇرلى فورمالەداىى ورتا، ۇزاق مەرزىمدىك شاپىتتاندردىۋدى يىكەمدى ورىستەتۋ.

ئۇشنىشى تاراۋشا **كاپىتالدى نەگىزەتكەن مەملەكەت مەنىشىگىندەگى مال - مۇلىكتى باقلاۋ - باسقارۋ ئۆزىلىسىن اقاۋسىزداندىردىۋ**

ۇقىق بەرۋدى باقلاۋ - باسقارۋ مەن ۇشتاستىرۋعا، جانداندردىۋمەن ويداعىداي باسقارۋ-دىڭ بىرلىككە كەلۋىنە تاباندى بولپى، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى مال - مۇلىكتى باقلاۋ - باسقارۋ ۇستانىمى، ئۇيىنى، ئناسىلى سىياقتى كوپ جاقىتى بۇرۇلىستى كۇش سالا ىلگەرەلەتەۋ. كاپىتال باسقارۋ ئناسىلىن ساپالاندلىندىرىپ، ئىزىم بويىنىشا باسقارۋدى جالىپ بەتتىك جولعا قويىپ، تۇرگە اىرىپ ۇقىق بەرۋدى، ۇقىقتى تومەنگە بەرۋدى جاپپاي اتقارىپ، زاڭدىق تۇلەھانىڭ باسقارۋ قۇرىلمىى ارقبلى مىندەت وتەۋىنە ەمان بەرەپ، ئسى بارسىنداعى، سىتەن كە-يىنگى باقلاۋ - باسقارۋدى كۇشەيتۋ. مەملەكەت مەنىشىگىندەگى كاپىتالەن قارجىلاندردىۋ، ابدەئالىمعا ساۋ سەرىكتەستىگى رەفورماسىن تەرەڭدەتەۋ، ۇكىمەت جانە مەملەكەت مەنىشىگىندەگى كاپىتالەن قارەجلاندردىۋ، اىنالىمعا ساۋ سەرىكتەستىكتەرىنىڭ جانە جارانى ۇستاپ وتىرغان كاسىپورىندارەدىڭ ۇقىق شەكاراسىن ەلمىي، ۇلەسپەدى بەلگىلەۋ. سايكەستى، جوعارى ۇنىمەدى باقلاۋ مەحنازىمىن اقاۋسىزداندىرىپ، جاۋاپكەرشىلكتى قۇزاستىردى قاتايتىپ، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى مال - مۇلىكتىڭ زاپا بولۇنغان شىنايى ساقتانۋ. مەملەكەت مەنىشىگىندەگى تىجاراىتتىق مال - مۇلىكتى شوغىرلى ئىبر تۇتاس باقلاۋ - باسقارۋدى جەدەل ىلگەرەلەتۋ.

ئوروتىشى تاراۋشا خالىقتىق كاسىپورىنداردىڭ دامۇ ورتاسىن ساپالاندلىندىرۋ

خالىقتىق كاسىپورىنداردىڭ دامۇىن قولدايتىن زاڭمەن باسقارۋ ورتاسىن، ساياسات ورتاە-سىن جانە بازار ورتاسىن اقاۋسىزداندىرىپ، خالىقتىق كاسىپورىنداردىڭ مال - مۇلك ۇقىعى مەن كاسىپورىنشىلاردىڭ ۇقىق - مۇددەسىن زاڭ بويىنىشا تەڭ قورعاۋ. خالىقتىق كاسىپورىنداردىڭ بايلىق فاككورلارىنان زاڭ بويىنىشا تەڭ پايدالانۇىن، باسەكەگە اشىق، ۱،دىل، ادىلەت-تى قاتىناسۋىن، تەڭ دارەجەدە زاڭمىڭ قورعاۋىندا بولۇىن قامتاماسىزداندىردىۋ. خالىقتىق كاسىبەپورىنداردىڭ بازارعا كررۋ رۇقساتىن ونان ارى كەڭەيتەپ، مەردىگەر شاقىرۋ، مەردىگەرلىككە مالىمەدەۋ سىياقتى سالالارداعى تۇرلىشە بۈگەتتەردى جوپىۋ. خالىقتىق كاسىپورىندارعا فىنانسىتق قولداۋ كورسەتەتىن ساياسات قۇرلدارىن جاڭالاپ، قارجى قۇراۋ، سەنىمدىلىك ارتتىرۋ، قولداۋ جۇبەسىن اقاۋسىزداندىرىپ، خالىقتىق كاسىپورىنداردىڭ سەنىمدىلىگىن باعا-لاۋدا، زاپوم تاراتۋدا تەڭ مالەمە جاساپ، جاپىلىق قارجى قۇراۋدىڭ وزىندىك قۇنىن تومەندەرتەتەۋ، ورتاشا، شاعىن، ۇساق كاسىپورىنداردىڭ جانە جەكە ونەر كاسىپشىلىق مەن ساۋداكەر-لەردىڭ دامۇىن جەبەيتىن ساياسات جۇبەسىن كەمەلدەندىرىپ، باجدىا جەڭلىدىك بەرۋدا جانە سەنىمدىلىك قارىز جاعىنان قولداۋ تەبىنىن ارتتىردىۋ. ۇكىمەت پەن ساۋدا اراسىندا ەتەنە، پاك قاتىناس ورناتەپ، ۇكىمەت پەن كاسىپورىننىڭ قارىم - قاتىناسىن قالپىقا ئۇسىرۋ ارناسىن قاە-لىپتاستىرۋ. ورتاشا، شاعىن كاسىپورىنداردىڭ قارىزىن كەشەۋىلدەتۋدەن ساقتانۋدىڭ جانە ونى شەشۋدىڭ باياندى مەحنازىمىن اقاۋسىزداندىردىۋ.

بەسىنىشى تاراۋشا خالىقتىق كاسىپورىنداردىڭ جوعارى ساپالى دامۇىن جەبەۋ

خالىقتىق كاسىپورىنداردى رەفورما جۇرگىزۋگە، جاڭالىق اشۇعا شاپىتتاندىرىپ، تىجاراىت قابىلەتى مەن باسقارۋ دەڭگەيىن جوعارىلاتۋ. شارت - جامعاى بار خالىقتىق كاسىپورىنداردى وسى زامانىعى كاسىپورىن ئۆزىمىن ورناتۇعا جەتەلەۋ. خالىقتىق كاسىپورىنداردىڭ نەگىزدىك زەرەتتەۋ جۇرگىزۋىندە جانە ەلىم - تەخنىكادا جاڭالىق اشۇنىا، شەشۋشى وزەكتى تەخنىكارلاردى زەرەتتەۋ - اشۇعا جانە مەملەكەتنىڭ كەلەلى ەلىم - تەخنىكا نىساندارىنان قامال الۇعا ات سالىسۇنغا قولداۋ كورسەتەۋ. خالىقتىق كاسىپورىنداردىڭ مەملەكەتنىڭ كەلەلى سىتراتەگىياسىن اتقارۋ قاتىناسىم مەحنازىمىن مەمەلدەندىردىۋ. خالىقتىق كاسىپورىنداردىڭ زاڭعا بويىسۇنۇپ، ەرەجەگە ساي تىجاراىت جۇرگىزۋىن ىلگەرەلەتەپ، خالىقتىق كاسىپورىنداردى قوعامدىق جاۋاپكەرشىلىگىن بەلسەنە اتقارۋعا، قوعامدىق الەۋمەتتىك يىگىلىك پەن مەيىر ارناۋ سىستەرىنە ات سالىسۇعا شاپىتتاندردىۋ. كاسىپورىنشىلار رۇحىن ساۋلەلەندىرىپ، جاڭا ۇرپاق خالىقتىق كاسىپورىنشىلاردىڭ اقاۋسىز جەتەلۇىن جەبەۋ جوسپارىن اتقارۋ.

بەسەجلىدىق پلانى

جانە 2035 - جىلعا دەپىنگى بولاشقتىن نىسانا باعدارلاماسى

جىبىرمانشى تاراۋ **ج**
وعارى ولشەمدى بازار جۇبەسىن قۇرۋ

جوعارى ولشەمدى بازار جۇبەسى قۇرىلمىسى ارەكتەن اتقارىپ، بازار جۇبەسى نەگىزگى ئۆزۈمىن كەمەلدەندىرىپ، تەڭ تۇرىعدان بازارعا كررۋگە، ۱دىل باقلاۋ - باسقارۋعا، اشىق، ئارتىپتى بولۇعا، زاڭعا ادال بولۇعا تاباندى بولپى، جوعارى ۇنىمدى، جۇبەلى، ۱دىل باەسكەلەستەن مل ىشى ئىبر تۇتاس بازارىن قالىپتاستىرۋ.

ئىبرىنىشى تاراۋشا **مال - مۇلك ۇقىعى ئۆزىمىن جاپپاي كەمەلدەندىردىۋ**

قاراستىلىعى ايقىن، ۇقىق پەن جاۋابكەرشىلىگى انىق، قورعاۋى قاتاڭ، اىنالىمى تىركىلىسەسىز وسى زامانىعى مال - مۇلك ۇقىعى ئۆزۈمىن اقاۋسىزداندىردىۋ. ازاماتتىق سىتەر زاڭناماسىن اتقارىپ، زات ۇقىعى، الاشاق ۇقىعى، جارنا ۇقىعى سىياقتى مال - مۇلك ۇقىعى جولىندەگى زاڭداردى، زاڭ ەرەجەلەردى جاساپ جانە وزگەرىس نەگىزەپ، مال - مۇلك ۇقىغىنىڭ قاەراستىلىغىن ايقىنداپ، مال - مۇلك ۇقىغىنىڭ ۇقىق - فۇنىكتسىياسىن كەمەلدەندىردىۋ. ادىلدىكىنى پرىنسىپ ەتكەن مال - مۇلك ۇقىغىن قورعاۋ ئۆزۈمىن اقاۋسىزداندىرىپ، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى، خالىقتىق، شەتەل قارجىلاندىرغان كاسىپورىندار سىياقتى ئتۇرلى مەنىشىكتەگى كاسىبەپورىنداردىڭ مال - مۇلك ۇقىغىن زاڭ بويىنىشا تەڭ قورعاۋ. مال - مۇلك ۇقىغىن زاڭ اتقارۋ، ۱دىلىيا جاعىنان قورعاۋ ئۆزۈمىن اقاۋسىزداندىردىۋ، كاسىپورىندارعا ساياتىن مال - مۇلك ۇقىعى دەلۋلارىندا اربىزدانۇ، قايتا تەكسەرۋ، قايتا قاراۋ مەحنازىمدەرىن قورعاۋدى كەمەلدەندىرىپ، كاسىپورىندارعا ساياتىن ناقاق، قاتە دەلۋلاردى زاڭ بويىنىشا سارالاپ تۈزەتەۋ. دىڭ ۇدايىلانۇىن، مەحنازىمدەنۇىن ىلگەرەلەتەپ، ۇكىمەتنىڭ مال - مۇلك ۇقىغىنا ساياتىن داۋ - شارلاردى اغىس مەتۋ جانە ئىبر جاقىتى مەتۋ ارناسىن تىركىلىسىزەندىردىۋ. دەرەك، ئىلىم، ورتا سىياقتى سالالارداعى مال - مۇلك ۇقىعى ئۆزۈمىنى قۇرىلىسىن كۇشەيتەپ، تايىبى بايلىق مال - مۇلك ۇقىعى ئۆزۈمىى جانە زاڭمىدار مەن زاڭ ەرەجەلەردى اقاۋسىزداندىردىۋ.

ەكىنشى تاراۋشا **ماڭغزىدى فاككورلاردى بازارلاندىرىپ ورنالاستىرۋ رەفورماسىن ىلگەرەلەتۋ**
قالا مەن اۋىلدىڭ بىرلىككە كەلگەن قۇرىلىسقا پايدالانلانتىن جەر بازارىن قۇرىپ جانە اقاۋسىزداندىرىپ، اۋىل - قىستاققاردان جەر الۋ، كۈللەكتىۋىتىك تىجاراىت سىپاتىنداعى قۇرىلىسقا پايدالانلانتىن جەردىڭ بازارعا سالنىۋى، قورا - جايلىق جەر ئۆزۈمى رەفورماسىن ئىبر تۇتاس ىلگەرەلەتۋ. جەردى جوسپارىلى باسقارۋ تاسىلىنە رەفورما جۇرگىزەپ، ولكە دارەجەلى ۇكىمەتكە جەردەن دەربەس پايدالانانتىن اناعۇرلىم زور ۇقىق بەرەپ، بۇكىل مەملەكەت سىبىا-تىنداعى قۇرىلىسقا پايدالانلانتىن جەردى، ەگىستىك جەردى تولقتاۋ كورسەتكىشىن ۇڭىر اتتاپ ساۋداۋ مەحنازىمىن ورناتۋ جولىندە نىزدەنسى جاساۋ. تۇرلىشە شارۋاشلىققا پايدالانە-لاتىن جەر ئۆزۈن ۇيلەسپەدى اۋىستىرۋ مەحنازىمىن ورناتەپ، ارالاس شارۋاش